

Τι είναι το κακό για τη χριστιανική διδασκαλία; (Ιωάννης Πλεξίδα, Δρ Φιλοσοφίας και Θεολογίας)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=166819>]

Η.Φ.: Τι είναι το κακό; Για να θυμηθούμε εν μέρει τον Heidegger, ποιο είναι το Είναι του;

Ι. ΠΛΕΞΙΔΑΣ: Το κακό στη σκέψη των Πατέρων νοείται με όρους ανθρωπολογικούς. Ό,τι ονομάζουμε κακό δεν είναι πραγματικότητα ή φύση, αλλά είναι αποτέλεσμα συμπεριφοράς και σχέσης. Το κακό δεν μπορεί να εκληφθεί ως ουσία. Το κακό, δηλαδή, δεν υφίσταται ως υπερβατική πραγματικότητα, αλλά δεν υφίσταται και ως ενδόκοσμο ον. Δεν είναι ένα από τα όντα του κόσμου, είναι ανύπαρκτο. Θα λέγαμε, μάλιστα, ότι το κακό θεμελιώνει το «Είναι» του, την ύπαρξή του, στην ανυπαρξία. Αυτό δεν σημαίνει ότι το κακό που βλέπουμε στην καθημερινότητα του βίου μας δεν υπάρχει. Το κακό υπάρχει, υφίσταται, βιώνουμε εξάλλου τις οδυνηρές και καταστροφικές συνέπειές του, αλλά δεν ανήκει στην τάξη που όρισε ο Θεός μέσα στον κόσμο. Δεν δόθηκε από τον Θεό. Είναι μία ύπαρξη διαβρωτική, η οποία εμφανίζεται όταν το αγαθό αλλοιώνεται ή χάνεται.

Επιστήμες/Φιλοσοφία

Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ κακοῦ

Μία ἀνάγνωση τοῦ Γρηγορίου Νύσσης

Ἰωάννης Γρ. Πλεξίδα

Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Γρηγόριος Νύσσης, *Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν Ψαλμῶν*, G.N.O. V, σσ. 62.26, 63.1-6: «Τὸ γὰρ ἐν κακίᾳ εἶναι οὐκ ἔστι κυρίως εἶναι, διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ κακία οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ τοῦ καλοῦ ἀνυπαρξία κακία γίνεται. Ὡσπερ οὖν ὁ ἐν τῷ ὄντι ὦν ἐν τῷ εἶναι ἔστιν, οὕτως ὁ ἐν τῷ οὐδενὶ γενόμενος (τοῦτο δὲ ἔστιν ἢ κακία) ἐξουδένωται, καθὼς ὀνομάζει ὁ λόγος». Ο Γρηγόριος, μάλιστα, θα χρησιμοποιήσει το παράδειγμα του ἡλίου και θα υποστηρίξει ὅτι το κακό εμφανίζεται με τον ἴδιο τρόπο που εμφανίζεται το σκοτάδι ὅταν κλείνουμε τα μάτια μας στο φως. Το κακό, δηλαδή, δεν ὑπάρχει καθ' αὐτό. Δεν υφίσταται ως διαφορετικὴ ὄντολογικὴ πραγματικότητα, ως ὑπαρξὴ ἡ ὁποία εἶναι ἐκ φύσεως κακὴ. Ορίζεται μόνο μέσω της ἀρνήσεως. Τὸ κακό, τελικά, εντοπίζεται στην ἀνθρώπινη ἐλευθερία. Δεν θεωρεῖται μία ἀρχὴ ἐξωτερικὴ που παρεμβαίνει στη φυσικὴ πραγματικότητα, ἀλλὰ μία ἀρχέγονη ἀρνήση, μία λιποταξία που ἔχει την ἀφετηρία της στον ἄνθρωπο.

Ο ἄνθρωπος ἀρνεῖται να συνάψει σχέση με τον δημιουργό του, ἀπορρίπτει την ἀγαπητικὴ σχέση ως τρόπο ὑπαρξὴς και χάνεται ἔτσι τόσο ὁ μυστηριακὸς χαρακτήρας της ἀνθρώπινης ὑπαρξὴς, ὅσο και ἡ ιερότητα του κόσμου, ὁ ὁποῖος κατανοοῦνταν ὄχι ως τὸπος του Θεοῦ, ἀλλὰ ως τὸπος συνάντησης του Θεοῦ με τον ἄνθρωπο. Το κακό, λοιπόν, δεν εἶναι πραγματικὴ σύμφυτη με τη δημιουργία. Εμφανίζεται μέσα στον κόσμο και στα πράγματα του κόσμου, ἀλλὰ δεν ταυτίζεται μ' αὐτά. Ο ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος που εμφανίζει το κακό και το ἐλευθερώνει στον κόσμο. Ο ἄνθρωπος ἔχει τὴ δυνατότητα, μέσω της ἐλευθερίας που του ἔχει δοθεῖ, να διαστρέφει τὴν ἀγαθὴ (λίαν καλὴ) πραγματικὴτητα που δημιουργήθηκε ἀπὸ τον Θεό. Ο κόσμος, τα πράγματα του κόσμου εἶναι αὐτά καθ' αὐτά ἀγαθὰ. Το κακό εἶναι μία παθολογία της κτιστῆς πραγματικότητος.

Ο ἄνθρωπος, ως δημιουργημένος συνδημιουργός, μπορεῖ, ἐλεύθερα, να ἀλλοιώσει το ἀγαθὸ και να εμφανίσει το κακό— το αὐτεξούσιο, θα πει ὁ Νύσσης, εἶναι ἰσόθεο. Κατανοοῦμε ἔτσι ὅτι για τους ἐκκλησιαστικούς συγγραφείς δεν υφίσταται κάποιος μεταφυσικὸς δυαλισμός, σύμφωνα με τον ὁποῖο το κακό βρίσκεται σε σύγκρουση με το ἀγαθὸ. Ἀντίθετα, ἡ ἔννοια και ἡ πραγματικὴτητα του κακοῦ γίνονται κατανοητὲς στο πλαίσιο της σχέσης και της πράξης. Επομένως, οἱ Πατέρες δεν ρωτοῦν για το «εἶναι» του κακοῦ —το κακό δεν ὑπάρχει— ἀλλὰ για το «γιατί πράττουμε το κακό». Η προβληματικὴ τους στρέφεται στο τι κάνει τον ἄνθρωπο, ἕνα ἀγαθὸ δημιούργημα του πανάγαθου δημιουργοῦ, να ἀποστρέφει το βλέμμα του ἀπὸ τον Πατέρα και δημιουργό του και να πράττει το κακό. Ἀπαντώντας στο ἐρώτημα αὐτὸ θα μιλήσουν για τὴν κακὴ διαπαιδαγώγηση, για τὴν ἐσφαλμένη κρίση του ἀνθρώπου και, φυσικά, για τὴν προσβολὴ του διαβόλου.

[Συνεχίζεται]